

L'educació social.

Ofici vell, professió nova, i el repte del COVID 19

Lluís Vila Savall
17 de novembre de 2020

De què us puc parlar?

A nosaltres mateixos ens costa explicar què és l'educació social, quan ho intentem:

- Risc de ser massa tecnòcrates i **no s'entén** (definicions, autors...), massa intangible i divers
- Risc de ser massa utòpics i romàntics per fer un món més just i millor i **no som creïbles**
- Risc de ser massa ingenus, intuïtius o poc endreçats i **no som reconeguts**

Ens cal gent que es fiqui en problemes

CARLES CAPDEVILA 17/06/2016 18:40

HI HA GENT a qui li agrada ficar-se en problemes. S'hi dedica. I no per morbo ni per vici: per arreglar-los. Són així d'optimistes o inconscients. D'alguns dels que ho fan professionalment en diem educadors socials i treballadors socials. Són disciplines diferents, però amb aquest punt en comú: es fiquen allà on hi ha embolics dels grossos. I no de manera tangencial, al bell mig. *Acompanyar* i *mediar* són els verbs que conjuguen més. I han de ser persones d'acció, han d'aparcar els substantius perquè els toca actuar.

En una societat en què s'imposa el "No t'hi fiquis", en què mirem cap a una altra banda perquè prou feina tenim amb nosaltres, en un món professional fragmentat en departaments que competeixen més que no pas col·laboren, en què ens encolomem les culpes els uns als altres en lloc de buscar sortides, hi ha oficis que consisteixen a ficar-se en problemes entre persones. Tot i saber que quan dos es barallen el tercer té les de rebre. I els cridem allà on hi ha persones vulnerables, addiccions, solitud, maltractaments, malalties greus.

Allà on hi ha un educador social o un treballador social hi ha una mirada global i artesana, la de reparació i la de reforma, la d'intervenir abordant les causes i les conseqüències, la de la reconstrucció. El sol fet d'assumir que ens calen és admetre que cal posar les persones i els contextos al centre. Per això en necessitem cada cop més, i millors, i convindrà escoltar-los i donar-los més marge de maniobra. Ens han d'ajudar amb la prevenció, a donar importància a les emocions, a les relacions. A restablir vincles de confiança amb la societat. L'adjectiu que els identifica és *social*, perquè vivim junts i ens calen complicitats. I el nom és *educador*, perquè l'educació és sempre la solució, o *treballador*, perquè el món l'arreglarem fent feina.

Sempre hi ha hi ha hagut educació
social

Disciplina

Teoria

Discurs

Objecte

Realitat

Praxi

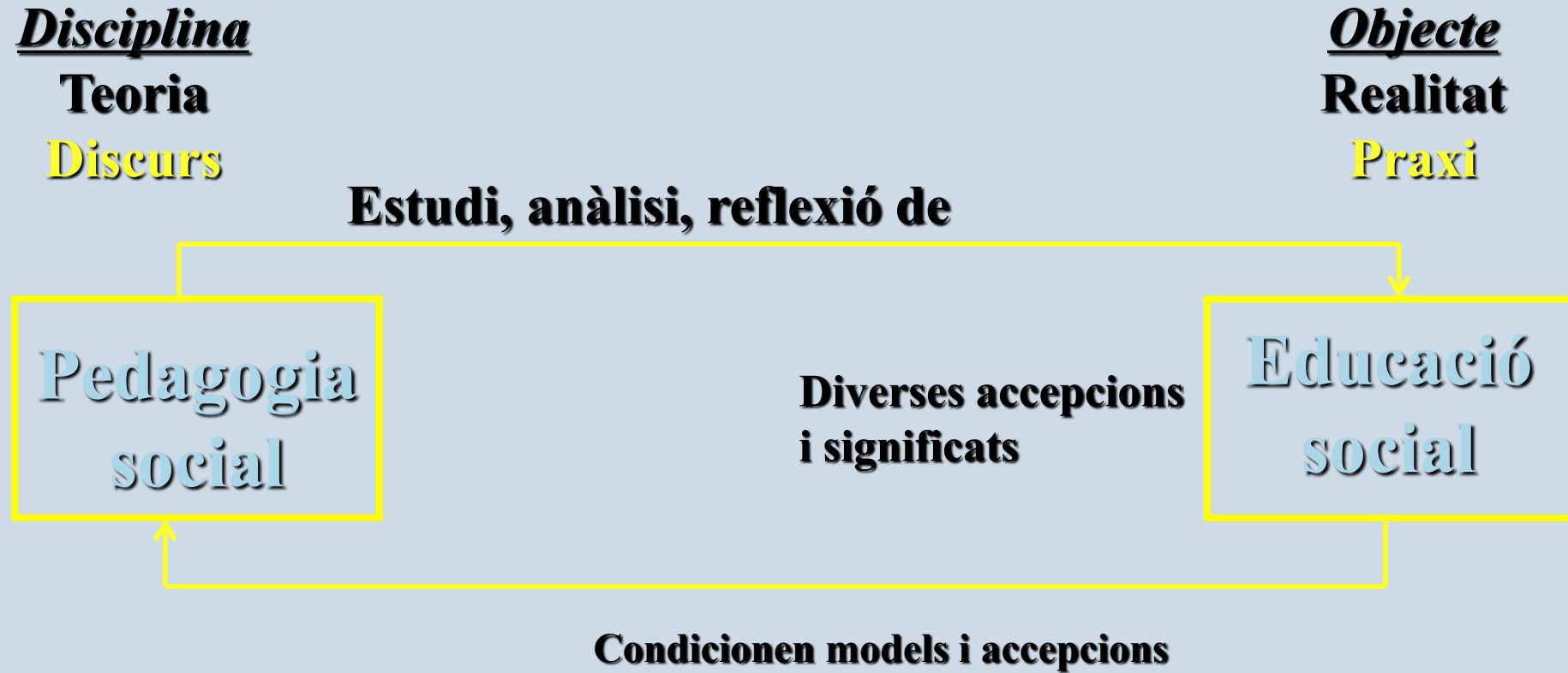
Estudi, anàlisi, reflexió de

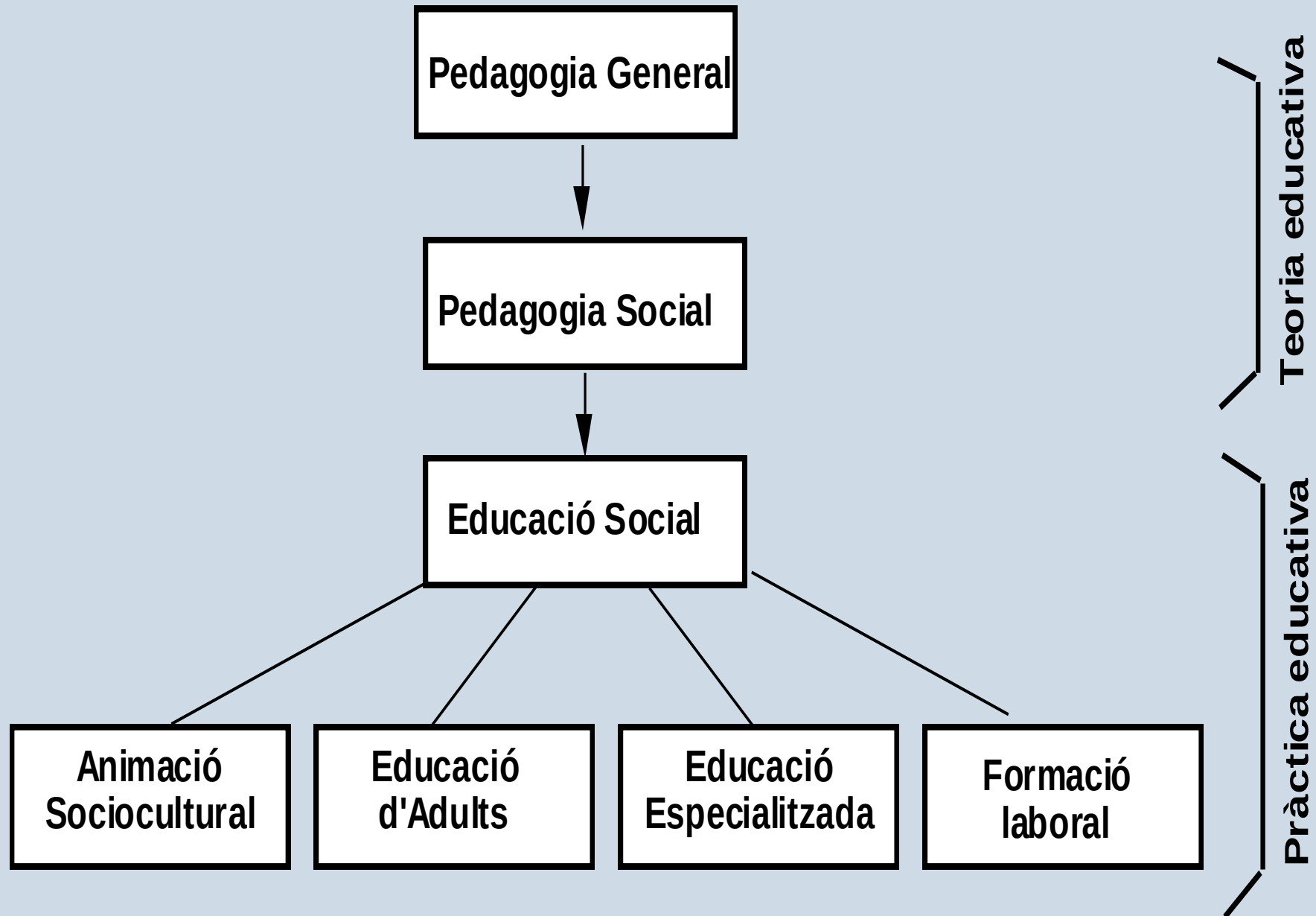
**Pedagogia
social**

**Diverses accepcions
i significats**

**Educació
social**

Condicionen models i accepcions

Pedagogia ve del grec, paidagogos (παιδαγωγία), que era l'esclau que acompanyava els nens a l'escola.

Acompanyar

El verb *acompanyar* procedeix del terme llatí *cumpaniare* i significa 'compartir el pa amb algú'.³ En grec, en les eucaristies dels cristians primitius, s'anomenava *Klasis tou artou* a la pràctica de «compartir el pa amb els altres seguidors de Jesús». ⁴ Isidor Baumgartner emprà el terme *Begleitung* (acompanyament) per designar la tasca que es porta a terme des del que ell denomina *psicologia pastoral*.⁵ Aquesta aproximació etimològica situa l'acció de l'acompanyament en la línia de caminar al costat d'algú que es dirigeix envers un objectiu, i generalment tenim marcat com a objectiu l'autonomia de les persones. Aquesta idea de «marxar al costat de» com un dels fonaments metafòrics de l'acompanyament ens remet a la tasca que exercia el pedagog a la Grècia antiga, quan conduïa els infants envers l'indret on serien educats. Aquesta tasca del pedagog en l'exercici de la conducció ja era clarament diferenciada de la del mestre i estava pensada des de la dimensió de l'acompanyament que nosaltres defensem. El *paidagogos* és per a Henri-Irenee Marrou un «sirviente encargado de acompañar al niño en sus cotidianos trayectos entre su casa y la escuela. Su función, en un principio, es modesta: se trata de un simple esclavo encargado de llevar el reducido equipaje de su joven amo y la linterna para alumbrarle el camino». ⁶ El pedagog, a través del contacte quotidià que tenia lloc en aquest caminar de l'acompanyament, exercirà aquesta educació més enllà de la instrucció que l'infant rep a l'escola. L'essència de la funció del *paidagogos* serà recollida en els replantejaments de l'educació com a acompanyament.

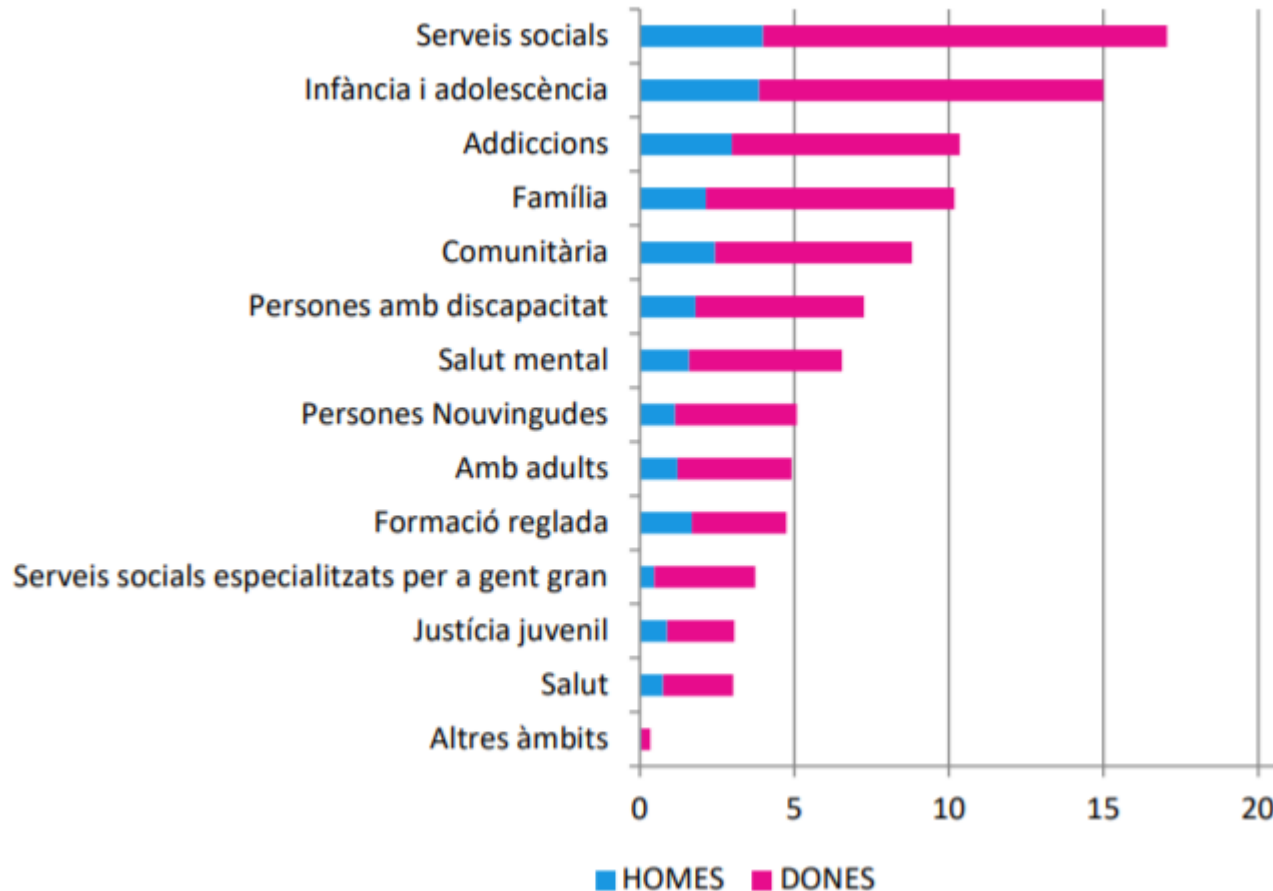
Asociación Estatal de Educación Social y Consejo general de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales (2007):

Dret de la ciutadania que es concreta en el reconeixement d'una professió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius y accions mediadores i formatives, que son àmbits de competència professional de l'educador social possibilitant:

- La incorporació del subjecte de l'educació a la diversitat de xarxes socials, entesa com el desenvolupament de la sociabilitat i la circulació social
- La promoció cultural i social, entesa com l'obertura a noves possibilitats d'adquisició de béns culturals, que ampliïn les perspectives educatives, laborals, d'oci i participació social.

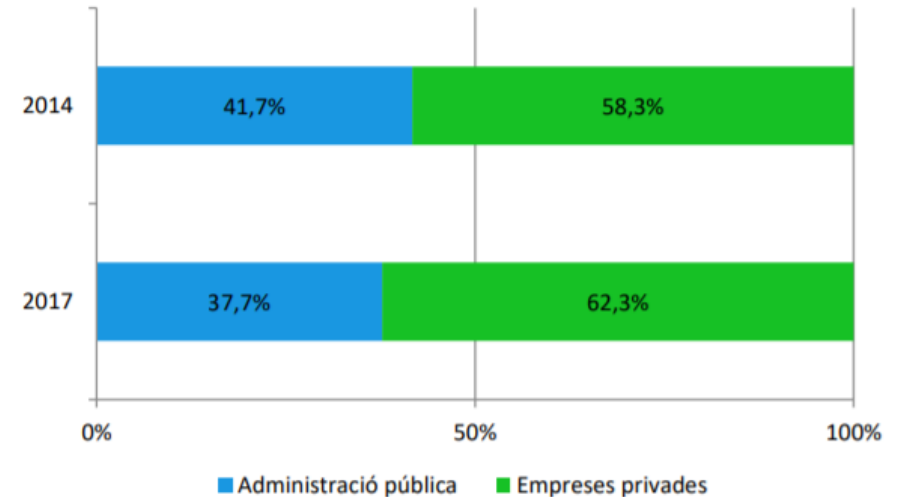
On estem ?

Informe de l'estat de l'Educació Social a Catalunya

Contractat públic o privat

El percentatge corresponent a les persones que treballen per a una administració pública ha anat minvant els darrers anys. L'externalització de serveis és un fet.

Quantes som?

Gènere

2017: el 77,1% som dones.

2014: el 74,9% som dones.

Promoció universitària 2017: 82,6% dones^③

Professió molt feminitzada, també en el conjunt del Tercer Sector^①; on el percentatge és: Dones - 74% (71%, l'any 2014).

La feminització és creixent en números absoluts.

També ho és entre les persones col·legiades, tot i que en un percentatge inferior: 69,62% (69,25%, l'any 2014).

Franja majoritària d'edat

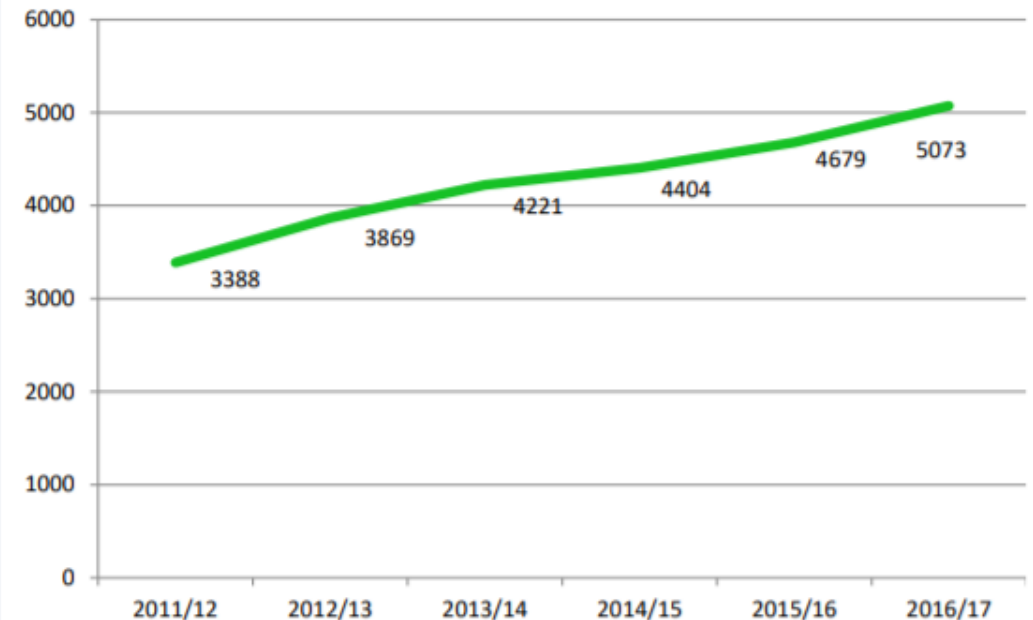

Un 34,74% tenim entre 26 i 35 anys

En el conjunt del Tercer Sector la franja majoritària també és la compresa entre els, 26 i 35 anys. ^①

Persones matriculades en Educació Social

Es constata un creixement continu del volum de persones que opten per formar-se en Educació Social. Podem deduir que aquesta professió, encara jove, va consolidant-se i esdevenint de major coneixement entre el conjunt de la societat.

Matriculades per sexes

Destaca el sosteniment de l'equilibri entre homes i dones matriculades, amb una evident majoria d'aquestes últimes.

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Home	18,1%	18,3%	19,0%	18,9%	19,2%	19,3%
Dona	81,9%	81,7%	81,0%	81,1%	80,8%	80,7%

Alguns trets idiosincràtics o espereotips de la professió?

- Acompanyar
- El Víncl amb l'altre.... Connectar amb el sentit profund de l'altre
- La posició del professional
- L'autoritat epistèmica (de la ciència) o de la relació humana
- Interdisciplinarietat i mirada eclèctica
- Competència intercultural
- Didàctica de l'educació social (lo dicho, lo oído lo comprendido...)

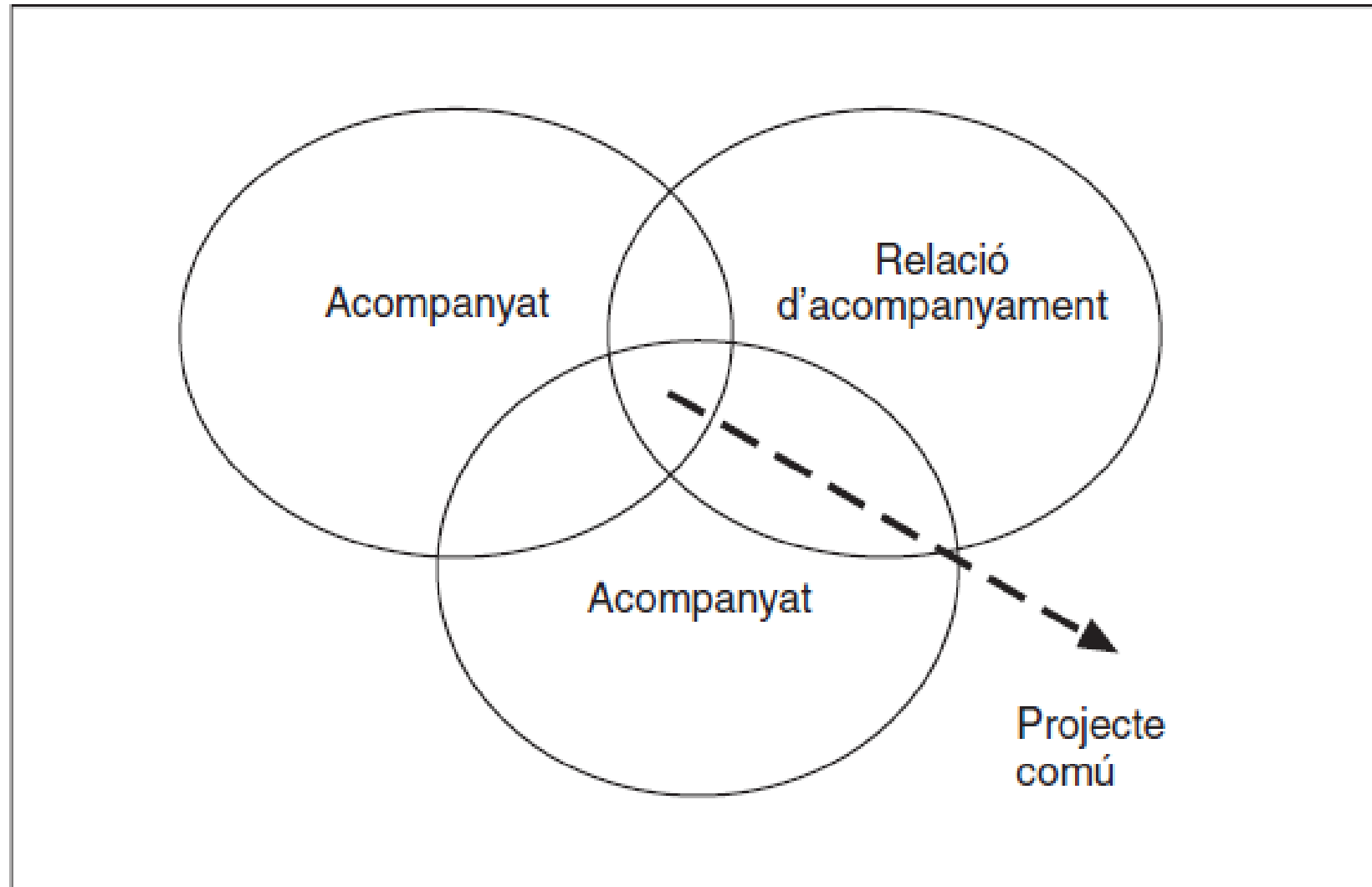

FIGURA 1. El reconeixement de l'altre des del projecte comú.

Caminar al costat de l'altre i connectar de debò

Aprendre a Escoltar

Aprendre a Mirar

Deixar-se transformar per l'altre

Dimensió corporal

Dimensió Intel·lectual

Dimensió emotiva

Dimensió social

Dimensió espiritual

«Si quiero lograr acompañar a un ser hacia un objetivo preciso, debo buscarlo allí donde esté, y empezar allí, justo allí.

Quien no sabe hacer esto se engaña a sí mismo, cuando piensa poder ayudar a los demás.

Para ayudar a un ser, sin duda debo comprender más que él, pero antes comprender lo que comprende.

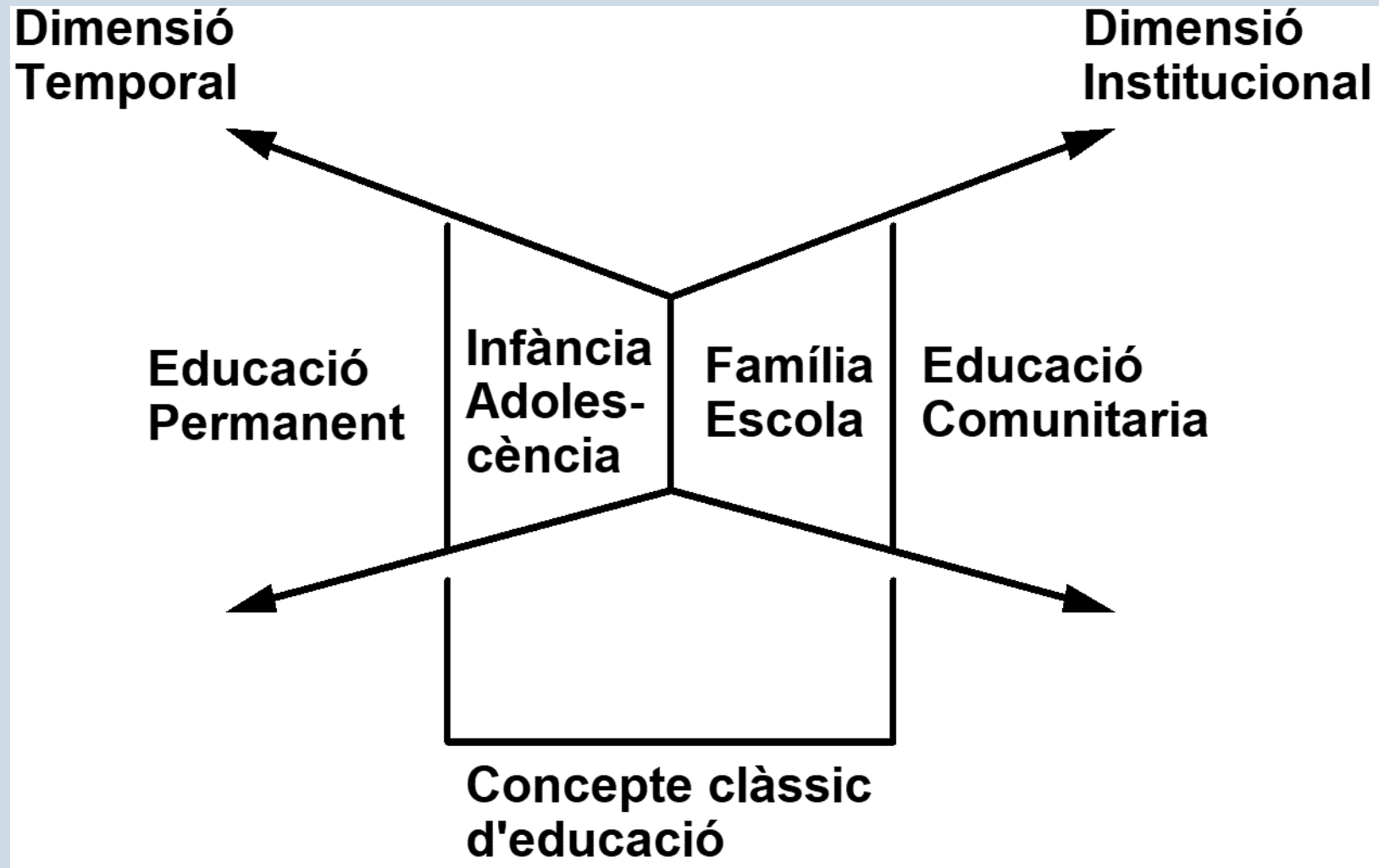
Si no lo consigo, no sirve de nada que sea más capaz y sabio que él.

Si deseo ante todo mostrar lo que sé, es porque estoy orgulloso e intento ser admirado por el otro más que ayudarlo. Todo apoyo empieza con humildad ante quien quiero acompañar; y por ello debo comprender que ayudar no es querer dominar, sino querer servir.

Si no lo consigo, no puedo ayudar al otro»

Soren Kierkegaard (1813-1855)

Cap a on anem com a professió?...

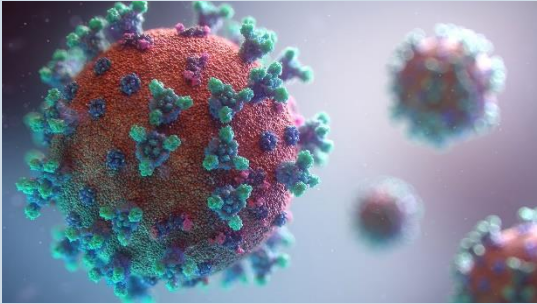

On volem estar o cap a on anem?

Interdisciplinarietat i mirada holística de la complexitat amb contradiccions inherents i, potser, per això ens costa d'explicar qui som

- ✓ Competència professional transferible i/o universal?
- ✓ Una manera de fer o de ser a l'abast de tothom, o calen especialistes?
- ✓ Professional abans que persona o bé a l'inrevés?

Seguir desplegant la professió en temps de pandèmia

Adaptabilitat

Apoderament comunitari

Estat del benestar

Desenvolupament

Innovació

Incerteses

